

Een Weerzien.

naar zijn thuiskomst, naar zijn kussen, zijn innige omhelzing. . . . Ze sprak zichzelf vroolijken moed in, maar triestig bleef ze, achter de somberende gordijnen, starend over haar werk naar de verlaten, grauwe gracht. . . .

Na de geboorte van kleine Louis was 't hoekje in de voorkamer bij 't raam haar geliefkoosd plekje in huis geworden. In dit zitten, half verscholen, klein en gering, achter de zware gordijnen, uren lang, terwijl naast haar 't ventje sluimerde in zijn wieg, was iets dat haar terugvoerde naar haar kamertje in 't ouderlijk huis. Buiten was de gracht, alleen met wat rimpelende kringen en schuimspatjes, daar waar de goot uitkwam, altijd met 't eentonige, zeurige geklater van het nooit-eindigende straaltje. Een paar kippen pikten de grassprietten tusschen de keisteenen, onder de lindes, die zwaar hingen van dicht loof, beschaduwend 's zomers haar venster, verduisterend het licht tot een weemoedige sombering. Aan den overkant waren oude huisjes, met antieke geveltjes en deuren, waarin de buurlui in de avondschemering een praatje maakten, de vrouwen de breikous in de hand, de mannen een pijpje rookend. Het was er sommige heete zomerdagen van een doodsche verlatenheid. Dan zag ze het witte zonnevlak over de straten langzaam zich verplaatsen, totdat alles voller werd met schaduw, de gracht koeler leek, het lommer van de lindes frisscher. . . . Ze keek naar buiten met een droomerig interessant vinden. Die brandende, gloedwitte verlatenheid, enkel verbroken door de krakende voetstappen van een enkelen voorbijganger. . . . 't Knetterend geratel van een omroeper, die na 't rammelend gekletter zijn onverstaanbaar geroep afdreunde, en enkele vrouwen, die kwamen luisteren, de armen in de zijden of gekruist op de borst, even bijeenstekend de hoofden, en dan weer verdwenen in haar huisjes.

Ze had dit oude stadje lief, vooral in den schemer of bij maanlicht. Zoo'n maanlicht-avond was het als een wonderstad uit een tooversprookje. . . . In den schemer vond ze 't plechtig-geheimzinnig van melancholie: de lichten, die hier en daar ontvlamden, en hun weerschijnningen, grillig trillend in 't water der grachten; een smederij, waarlangs ze

kwam, en die leek als een hellevuur met 't wapperend-kronkelend gelek der geel-roode vlammen, de spokige zwarte mannen, die, als duivels, hamerden bij 't aambeeld en den blaasbalg; een beeldhouwerij, belicht van binnen, zoodat de blanke beelden teer en mollig zich afteekenden op 't donkere er achter. . . . Dan liep ze met Willem door de nauwe, onregelmatige straten met de verward gebouwde huizen, en ze voelde een stille heerlijkheid zwellen in haar borst over al dit schoone. . . .

Ze wist 't al meer en meer: ze was 't zelfde meisje gebleven, dat haar eigen leven van verbeelding leefde naast 't leven van alle dagen met haar man.

En 't verwonderde haar niet meer, dat ze na een tijd van roezende bedwelming weer was teruggekeerd tot 't gaarne-ontleden en bepeinen van wat ze zag om zich heen en zelve dacht, tot 't ontroerend beminnen van de altijd-schoone natuur. . . .

Er waren oogenblikken dat ze de désillusie voelde weemoedigen door haar denken: ze had de behoefte het schoone, dat zij dacht en om zich zag, te genieten met een ander, er over te spreken in innig-klankende woorden, de sympathie voor 't schoone te vinden, wat haar wel 't mooist leek te zijn; en ze vond niemand, die dit voor haar zijn kon, haar man, haar Willem wel allerminst. Dan dacht ze aan Henri Heerlen, gehuwd nu met een ander, een vreemde. . . .

De huishoudzorgen waren haar eerst geweest gewichtige plichten, met al 't belangrijke van wat nieuw is. Maar ze werden iets machinaals, al die elken dag of elke week terugkeerende bezigheden: 't invullen van de boekjes van slager en kolenkoopman, het uitzoeken van de wasch, het toezien op 't koken, de kamerdag. . . . En na de geboorte van Louis was ook het zorgen voor hem, dat ze deed met innige liefde, iets geworden van het elken dag terugkeerende huishouddoen. Maar Louis was 't juist, die haar gedurig weer bij Willem bracht, als ze den afstand tusschen hen beiden, waarvan hijzelf niets wist, zoo groot voelde worden. . . . Zij ging dikwijls met haar jongetje naar buiten, naar vaste plekjes dicht in de buurt. Dan zette ze hem naast zich in 't

gras, en droomend, weg in herinnering, zat ze bij hem, vaag-luisterend naar zijn stemmetje, naar zijn koddig-gebroken woorden, die zij nauwelijks begreep.

Haar gedachten verschilden zoo van die van Willem, haar neigingen waren zoo anders. Ze had zoo graag met hem gesproken over de boeken en gedichten, die zij mooi vond en die meer dan vroeger haar waren tot een verrukkenden troost.

Maar Willem hield niet van boeken, hij las zijn krant, de *Nieuwe Rotterdammer*, met heel veel aandacht, en een enkele maal een feuilleton, een romannetje uit een leesbibliotheek, haastig en zonder oordeel. Gedichten las hij nooit, hij begreep ze niet, bekende hij eerlijk. . . . Ook zijn ideeën over 't conventioneel goed en kwaad vinden van de menschen waren haar antipathiek. In niets was zijn oordeel ruimer dan dat van hun kennissen; bij hem 't zelfde belachelijk vinden van iemand, die maatschappelijk voordeel opofferde aan het volgen van gemoed en gevoel, 't zelfde plezier in die avondjes, die haar vaak verveelden tot wanhoop toe, en waaraan ze meedeed om hem niet verdrietig te maken.

Hij had haar verwonderd aangekeken, toen ze zeide, dat ze er niet van hield, om te gaan met menschen, die haar onverschillig waren. — Maar, Marie, geef je dan niets om gezellig verkeer? Je wilt toch niet menschen-schuw worden? . . . Ze had niets meer gezegd, eenvoudig toegestemd, omdat hij haar toch niet begreep, en zij zag, dat 't hem verdriet zou doen als zij haar wil zette tegen den zijne.

O, ze wist 't wel: vele andere vrouwen zouden gelukkig met hem geweest zijn, zooals hij was, altijd opgeruimd, altijd bereid haar genoeg te doen, 't huis vullend met zijn vroolijk gezang van opera-aria's, zijn blijde opgewektheid over de kleine genoegens van 't leven, dol op zijn jongetje, waarmee hij rolde door de kamer als een groote bulhond en een klein mopsje. . . . Er waren zoovelen, die van hem hielden om die prettige goedgheumeurdheid en hartelijkheid. Zoo ook Emma van Bosch, die gaarne bij hen logeerde, die 't een verkwikking vond te toeven na maanden van hard-werken, van ingespannen

studie, in dat jonge huishouden. Willem en Emma konden het best samen vinden. 't Kostte haar geen moeite te spreken en te lachen over allerlei gewone dingen: ze vond 't een verpoozing. Ze plaagde hem met zijn goed leventje, met zijn al-maar-dikker worden, zijn burgemeestersbuikje en onderkin, zijn geweldigen eetlust, en samen stoelden ze tot groote pret van den om hen dribbelenden kleinen Louis. . . . Dan keek Marie toe, pijnlijk voelend 't gemis van eigen vroolijkheid, van lust tot meestocien en meelachen, navrant-verdrietig over 't niet-meer-kunnen-zóó-zijn, zich-zelf-beschuldigend van koude geblaseerdheid, van onverschilligheid voor groot geluk. . . .

Maar ook waren er dagen, dat ze niets voelde van die désillusie, dat zij zich gaf alleen aan haar opvlammende passie, dicht omknellend met haar tenger lichaam 't groot-zware van Willem, in genotvolle overgave van zwakte aan forsche kracht — — — — —

Een paar weken geleden, een Novemberdag, zou bij hen komen dineeren een vriend van Willem, Arnold Termeule, een jong advokaat. Ze was in de keuken, toeziende op de bereiding van 't eten door de pas in haar dienst gekomen meid. Koojsje vroeg wie de gast was dien middag.

— Meneer Termeule, van de Antonius-haven.

Koojsje zag op, verwonderd keek ze Marie aan, 't blozende gezichtje nog rooder van den kachelgloed.

— Meneer Termeule? Die advokaat? Woont-ie niet, waar zoo'n groot wit bord op de deur is: Mr. Termeule, advokaat en procureur?

In de stem en de uitdrukking van Koojsje's gelaat was iets vreemd-verwonderds, en daarom vroeg Marie:

— Ken je die meneer?

De meid aarzelde, keek voor zich, schuw en verlegen, toen, zonder te antwoorden, naar 't fornuis, het deksel van een pan oplichtend en erin roerend, als met ijver. Maar opeens keerde ze zich om naar Marie, en driftig, met verontwaardiging, zei ze snel:

— Komt die man bij u aan huis, mevrouw?

Marie schrok op, verbaasd over 't zonder-

linge doen van Koosje, ontsteld kijkend in haar gezicht, waarop weer een uitdrukking van minachtende verwondering: een open-spennen der neusgaten, een vies omtrekken der lippen.

En toen hoorde ze uit Koosje's mond een heele geschiedenis, verteld eerst stotterend-weifelend, alsof ze bang was haar mevrouw te beledigen, toen al vaster en beslister, met trillende woede in haar stem.

Een oude, erg oude geschiedenis. Een nichtje van Koosje, een meisje van achttien jaar, een jong, onschuldig ding, verleid door meneer Termeule. Ze hadden haar te voren gewaarschuwd: Ga niet met dien vent, hij heeft er al meer ongelukkig gemaakt, maar ze was jong en vroolijk, en hij wist zoo mooi te praten, dat hij haar heelemaal 't hoofd op hol had gebracht. Stand was nonsens, had hij gezegd, die bestond alleen in de oogen van domme menschen; zij, de dochter van een timmerman, was evenveel als hij, de advocaat. Ze had in hem geloofd, vast in hem geloofd: hij zou haar trouwen. En eindelijk was de ellende gekomen: ze moest bevallen. Ze had 't kind niet willen zien, hij had haar verstooten toen ze bekende, dat ze zwanger was. De vader was dreigend en bedroefd naar hem toegegaan; eerst had hij ontkend, eindelijk ja gezegd en een jaargeld willen geven. Maar de vader had dat aanbod afgeslagen.... In 't begin van 't jaar was dit gebeurd, en 't arme meisje was sinds dien tijd altijd zoo'n beetje sufferig gebleven, weinig notitie nemend van haar kindje....

— Mevrouw moet 't mij niet kwalijk nemen, eindigde Koosje, maar is 't niet gemeen van zoo'n man? En nog andere meisjes loopt hij na, om ze ongelukkig te maken, natuurlijk. Leentje zal de eerste wel niet geweest zijn, en de laatste ook niet blijven.

Marie had geluisterd, angstig en ontsteld, naar 't verhaal van Koosje. Ze kende ze wel, meest uit romans, die verleidingsgeschiedenissen. Maar nooit was 't haar gebeurd er zóó aan te raken, zóó in haar nabijheid 't tragische er van te zien. En die man, die ellendeling, was een vriend van Willem.... Ze had Arnold Termeule den interessantste gevonden van Willem's kennissen. Hij was

de eenige, die in de atmosfeer van geestelijke doodheid van haar kamer, nieuw leven bracht bij zijn binnentreden. Met zijn eigenaardig sarcastisch spreken over kunst en literatuur had hij haar weten te treffen. Fijn railleerend, met geestige woorden, wist hij 't zwakke van een in-de-mode-zijnd tooneelstuk te toonen, de analyse van een succes-roman te geven. Er was iets in dat levenshooge, dandy-achtige spotten van dezen man, dat haar imponeerde, haar deed verlangen naar zijn komst, die haar zou wakker schudden uit verdoovende apathie. En nu te weten, dat die man een ellendige verleider was, een laag wellustig dier. Hij was geëngageerd met een lief blond meisje, dat ze eens ontmoet had en tot wie ze zich getrokken had gevoeld om het weke geluiden van haar stem, het zacht-vriendelijk stralen van de groote blauwe oogen onder de lange wimpers, het kalme, gracieuse bewegen van haar fijne gevormde handen. 't Arme, arme kind!... En Willem, wist hij dan niets van 't leven van Termeule? Ze zou hem waarschuwen.... Dwaasheid, hij moest 't weten, en hij had haar er niets van gezegd.... Waarom niet?... Ze schaamde zich voor Koosje, die zich zoo had laten meevoeren door haar in opstand gekomen gevoel van deugd en recht. Die meid had gelijk, 't was slecht, zulke mannen in haar huis te ontvangen. Maar ze had niets geweten, zou misschien nooit iets geweten hebben. En bitter-bedroefd, gekwetst in haar teerste gevoel, verliet ze de keuken.

Termeule kwam met Willem uit de societeit. Marie was gaan zitten voor 't raam, alleen een antwoord gevend als Termeule haar iets vroeg. Ze zag met angst hoe kleine Louis op zijn knie klauterde, lachend van pret speelde met de punten van zijn mooien zwarten knevel, en begon te pruilen, toen ze hem terugriep.

En daarna 't diner. Ze zat tegenover hem en ze moest hem aankijken, gedurig, als hij tot haar sprak. Ze zag hem dan, in 't hel-lichte wit van de kamerruimte onder de lamp: een mooi man, een zinnelijk type, duidend op een Italiaansche origine van moeder's kant, waarop hij zich gaarne beroemde, 't bruine gezicht bijna rood nu, door 't bitteren met

Een Weerzien.

Willem voor 't eten en 't opwindend praten, en heftig afstekend boven 't wit van zijn boord. Hij was pas uit Parijs terug, waar hij een dag of tien vertoefd had. Hij vertelde haar van Montmartre, niet 't Montmartre van de touristen, maar zooals hij 't gezien en doorsnuffeld had met een vriend, een Hollandsch schilder, die woonde op den Boulevard Rochechouart. 't Was wel 't interessantste deel van Parijs, dat quartier van werkluï en artiesten. . . . Marie luisterde, terughoudend, koel, maar toch weer getrokken naar hem toe door die geestige wijze, waarop hij een *cabaret artistique* voor haar beschreef en staaltjes gaf van de *blague bohémienne*. . . . En onwillekeurig kwam in haar denken op de naam van dokter Ruardi, uit Lidewyde.

's Avonds kwamen er nog andere gasten, en na 't babbelen een kopje-thee-drinken, begon al gauw 't whisten, op aandrang van een onbeduidend leeraarsvrouwje, een Friezinnetje, met akelig-naïef-klinkend Friesch accent in haar moeilijk Hollandsch-spreken, die zich bij gewoon gesprek heelemaal geëfaceerd voelend, op avondjes al gauw verlangde naar 't speeltafelje, waar ze thuis was als kranige kaartspeelster.

Marie zag toe bij 't spelen, nu en dan een grocje klaarmakend voor de heeren of een taartje presenteërend. Als ze er buiten kon, whistte ze liever niet.

Opeens begon kleine Louis te schreien, boven, in zijn bedje. Ze ging even naar hem toe, hem sussend-zacht bepratend tot weerinslapen. Maar pas beneden, hoorde ze hem opnieuw. Ze moest hem naar beneden brengen, vonden de gasten.

Een oogenblik later zat hij in zijn stoel, schuw-knippend zijn oogjes tegen 't schelle licht, toen wat verschrikt kijkend naar die vreemde menschen, die naar hem lachten en vriendelijke woorden zeiden. En spoedig was hij op z'n gemak, verlangend zijn handjes uitstreckend naar de kleurige poppen op de kaarten.

— Ja, ja, we zijn wät gek met ons jongetje, zei Willem. 't Is „het jongetje”. . . ., en toen hij zag glimlachen de anderen bij 't hooren van den naam van 't veel-besproken boek:

— Heb je 't gelezen, Termeule, *Het Jon-*

getje? . . . . Willem had 't gezien in de handen van Marie, een paar dagen geleden, doch geen tijd of lust gehad 't zelf te lezen.

En Termeule antwoordde:

— God beware jou Louis, dat hij ooit zoo wordt! zoo'n ziekelijk, sentimenteel ventje! Zulke jongetjes, wat moet daarvan groeien in 't later leven? Onnutte, droomerige lastposten, zonder energie, totaal onnut voor de practijk van 't leven. Die menschen met te veel gevoel werken demoraliseërend op de anderen. . . .

't Friesche vrouwje zag schuchter op van haar kaarten, en haar man aankijkend zei ze stotterend:

— Jan vindt 't ook een seurig, siekelijk boek. . . . Is 't niet?

Jan, de leeraar, knikte van ja.

Marie was verbluft. 't Was haar onmogelijk iets te zeggen; maar waarom zou ze ook spreken? . . . . Dit boek van Borel was in haar leven weer de schoone verschijning geweest, 't beeld van 't innig-droeve zielelijden, dat nu en dan, zoo zelden maar zoo heerlijk, zich aan haar vertoonde, onverwacht en onvoorbereid, in den vorm van roman of gedicht. 't Had haar dagen lang gelukkig gemaakt, haar tranen doen weenen, terwijl ze zat op 't geliefde plekje voor 't venster, tranen van vreugde om 't blijde geluk van 't jongetje, tranen van smart om 't droevig verkeer van die blijdschap in hopelooze ellende.

Och, ze vond den stijl wat druk, wat opdringerig van: gelooft me toch asjeblijft, menschen, 't is werkelijk, 't is heusch allemaal zoo gebeurd. . . ., maar wat waren die stijl-gebreken vergeleken bij de idee van 't boek, dat stuk leven, die zonnlicht-beginnende en onweerdonker-eindigende tragedie van kindervreemde liefde, die als een ziel-blauwe, dan eensklaps duisterende wolk bleef hangen aan den hemel van herinnering?

Ze trachtte te spreken, maar Willem coupeerde 't voortzetten van een gesprek, dat hem niet beviel.

— Wat 'n dispuut om zoo'n boek! Termeule, denk om je spel. Klaveren is troef, Sjoukje.

Marie tilde Louis uit den stoel, en zijn voetjes wikkelen in een wollen dekentje,

Een Weerzien.

bracht ze hem de trap op naar boven. Ze lei hem in zijn ledikantje, en haar gloeiend gezicht buigend naar zijn kopje op 't kussen, fluisterde ze:

— Nee, mijn lieve, lieve jongen, word maar nooit als het Jongetje, 't zou je lijden geven, heel veel lijden van wreede, koude menschen. Word maar een doodgewone jongen...., een fijne ziel geeft smart alleen.... Ga nu zoet, heel zoet slapen....

Ze dekte hem toe en kuste hem. Ze wachtte eenige oogenblikken; zijn oogleedjes waren al gesloten en rustig suisde zijn adem. Ze ging de trap weer af en kwam de kamer binnen, een glimlach op de lippen, zeggend, dat kleine Louis al weer lekker sliep.

Toen de kennissen vertrokken waren, bleef Willem nog even beneden om de krant te lezen. Ze ging alleen naar haar slaapkamer, van plan wakker te blijven, te wachten op Willem. Eindelijk kwam hij, zacht-neuriënd, binnen.

Hij zag haar wijd-open oogen, en vroeg verwonderd: Marie, slaap je nog niet?

Nee, ze *kon* niet slapen, ze moest hem iets vragen, nu, terstond.

— Willem, wist jij, dat Termeule een gemeene man is?

Willem hoorde verschrikt op, weer schietend in zijn jas, die hij half uitgetrokken had.

— Termeule, Arnold Termeule?

— Is 't waar, dat hij meisjes verleidt, ongelukkig maakt? Wist jij 't? En waarom heb je dat voor mij verzwegen?

En Willem, verlegen-lachend, ontwijkend, met een leugentje:

— Och, de menschen zeggen 't.... Maar, er wordt zooveel beweerd....

— Dus jij hebt 't geweten, en je hebt er mij niets van gezegd. Waarom niet? Waarom niet?

— Och, ik dacht, vrouwen denken over die dingen vaak zoo anders dan wij, en jij vooral, geloof ik...., antwoordde hij stotterend, verward. Maar hoe kom je er aan?

Ze vertelde hem kort 't geen ze van Koosje gehoord had.

— Ja, ja, ik heb dat verhaal meer gehoord. Och, er gebeurt zooveel.... En 't is toch een geestige vent, en een knap advokaat....

In die zaak laatst van Lastman tegen de Gemeente heeft hij....

— Nee, nee, Willem, dat heeft er niets mee te maken. Je moet er niet om heen praten. Jij hebt een *ploert* in mijn huis gebracht, een *ellendeling*....

Haar stem klonk driftig van woedende smart. En hij antwoordde, bedaard nog, maar al ongeduldig:

— Je moet zoo'n zaak goed kennen, voor je een oordeel kunt vellen.... 't Meisje heeft hem nagelopen, misschien, hem achtervolgd met haar liefde, en als je dan niet van steen, niet van ijs bent... en dan... God, kind, je moet een beetje rekening houden met de toestanden, zooals ze zijn. Wij, mannen, bezien die dingen heel anders....

Ze richtte zich op in bed en met bevende stem, trillend van bedwongen woede:

— Willem, ik wil die ploert hier niet meer zien, nooit meer....

Willem kleedde zich uit, trachtend haar te sussen.... Ze had niet heelemaal ongelijk, 't was leelijk van Termeule, maar, maar.... En altijd draaide hij weer terug op datzelfde, vergoelijkende argument: Je moest zoo'n zaak goed kennen, in de meeste gevallen was er schuld aan beide kanten....

Marie had zich omgekeerd, ze had geen lust meer te strijden, te herhalen wat Koosje gezegd had: dat hij nog altijd zoo leefde, te spreken van zijn engagement, zijn lief blond meisje.... Ze deed alsof ze sliep, gaf geen antwoord toen Willem haar goeden nacht zei. Ze bleef wakker liggen, langen tijd, starend naar 't ledikantje van Louis, waarop zacht viel 't licht uit de veilleuse.

Haar kind, haar Louis, hoe zou hij worden later? Slecht misschien? Een verleider, als die man met zijn mooi gezicht en zijn verdorven hart? O, de tijd zou komen, dat hij moest heengaan van haar, dat hij bij anderen zou neerzitten, dat een andere vrouw, een vreemde misschien, alles zou worden voor hem. O 't wreede niet-te-ontkomen lot van de moeder!... Maar alles zou ze doen om hem in te boezemen voor haar een innige, trouwe liefde. Ze zou hem overstelpen met teederheid, ze zou zijn zorgende moeder zijn, maar ook zijn vriendin, aan wie hij alles zou

toevertrouwen, voor wie hij geen geheimen zou hebben. Die opvoeding zou alles voor haar worden, zou haar leven vullen. En weer had ze, zooals vroeger bij 't Fransch studeeren, een taak gezien, die zijn moest de troost van haar leven. . . .

Maar ze had gemerkt, dat de opvoeding van een kind, zoo klein nog, iets machinaals wordt: 't met hem spelen en wandelen, 't laten eten, 't even-beknorren bij stoutigheid. Later, ja, als hij grooter geworden, zou denken over de dingen, die hij hoorde en zag om zich heen, als hij zou gaan lezen. Dan zou ze zijn neigingen wenden naar 't goede en 't schoone, dan zouden ze samen wandelen, en zou ze hem vertellen van 't wondermooie maaksel van een bloem, die ze samen bekeken, dan zou ze hem liefde geven voor den blauwen, zon-doortrilden hemel, liefde voor de dieren, voor de kleine en zwakke vooral, opdat hij niet wreed zou worden als vele van zijn makkers. Als hij moe van 't spelen was, zou hij bij haar komen, en leunend tegen haar aan, zou hij luisteren naar haar woorden, helder van oprechtheid en doorinnigd van liefde. . . .

Dáárover, zóó de toekomst ziende, zat ze vaak te peinen voor 't venster, terwijl Louis naast haar op den vloer speelde met zijn verspreid liggend speelgoed.

— — — — —
— — — — —

Een maand geleden had ze gehoord, dat Henri Heerlen benoemd was tot ontvanger in een dorpje in de buurt. En allerlei vragen had ze in zichzelf gedaan. Of ze hem nu zien zou? Of hij bij haar zou komen? . . . Den volgenden dag had Willem in de societeit gehoord, dat Henri's huwelijk niet gelukkig was. Er liepen vreemde verhalen over zijn vrouw, een wees, een zeer mooie vrouw, met een wat duister verleden. Er waren heftige scène's tusschen Henri en haar geweest, had een collega-ontvanger aan Willem verteld. . . .

Dien nacht had ze van hem gedroomd. 't Was de droom van haar meisjesjaren: 't dwalen in een groot paleis met vele zalen en vele trappen, die heel hoog zich verloren in perspectief van smalle treden. En dwalend door de verlaten hallen had ze opeens de

stem gehoord van Henri, en toen hem meenen te zien in de verte van een zaal, in wond'ren roodigen schijn door gekleurde ruiten. En ze was naar hem toegelopen, maar hij verdween in een andere zaal, in de verte weer. Zaal in zaal uit, tot ze plotseling hem zag stijgen omhoog langs de onbegrijpelijk hooge trap, waar hij in 't midden bleef staan, glimlachend, toen weer steeg, al hooger en hooger klimmend, 't gelaat naar haar gekeerd, en ten slotte verdween, een weemoedsglimlach op de lippen. Zij strekte beide armen naar hem uit. Lang stond ze roerloos onderaan de trap, almaar starend naar boven. Toen ging ze zoekend dwalen door de stille zalen, maar ze dwaalde, lange tijden, zonder hem weer te vinden. . . .

's Avonds, na 't middageten, moest Willem al gauw weer naar 't kantoor. Ze bracht eerst Louis naar bed, dronk dan alleen een kopje thee, lezend of werkend, vaak zich verdiepend in herinnering. Dikwijls vloten haar gedachten weg van 't boek om te verwijlen in voorbije tijden. Nog altijd had ze, getrouwde vrouw en moeder, dat eigen leven van gedachten en bepeinzingen. Maar 't was haar den laatsten tijd, of 't gevoelsleven begon te verdorren, langzamerhand, heel weinig merkbaar nog. Als meisje was soms één ruw woord van haar vader voldoende, om haar naar boven te doen ijlen. En als dan 't verdriet daarover verdwenen was, en haar gedachten zich lichter kleurden, hoorde ze in zich allerlei klanken en woorden, die niet waren om te zetten in teekens, niet waren neer te schrijven, maar die haar vulden met een verrukkende zaligheid. . . . En weinig was voldoende vaak om haar die stemming te geven: 't lezen van een gedicht, een zomeravond in vallenden schemer, 't gespeel van kinderen, 't weemoedig geklank van een viool in de verte. . . .

Dat enthousiasme begon minder te worden, te verdooven, en 't was haar een bitter leed, dit te merken. . . .

Een gebel, luid rinkelend, deed haar opschrikken. Een driftig kloppen was in haar borst, haar beenen trilden. Ze ging de trap af om open te doen. 't Waren arme kin-

deren, die vroegen om brood. Een jongetje, haveloos, met om zijn hals een oude, verschoten bouffante, waarvan de slippen lang neerhingen over zijn mager lichaampje, en tot bij zijn oogen een grijzig-vale pet, met breede klep, waarin als weggezakt zijn beenig, geel-bleek hoofdje, en naast hem een meisje, kleiner en gezonder, met wangen frisch-rood van kou, en proper-arm in 't niet-gescheurde manteltje, waarin geheel weggedoken de armpjes in wijde zakken. 't Jongetje stak een paars-blauw handje uit en begon te murmelen eentonig zijn smeeklesje: vader geen werk, moeder ziek, zes broertjes en zusjes thuis, met gedurig wat luider: asjeblijf, een stukje brood, juffrouw. . . . Zij ging weer naar boven, kwam spoedig terug met boterhammen en centen, die wondergauw verdwenen waren onder hun kleertjes. — Dank je wel, juffrouw, zeiden ze beiden, en hij kloste 't stoepje af met hol klomp-getrappel en trippelend met kleine pasjes kwam 't meisje achter hem.

Ze bleef eenige oogenblikken staan voor de half-open deur. De koude lucht sloeg tegen haar verhit gelaat, wegkoelend de gloeiing van de brandend warme wangen. Buiten was alles van een etherische fijnheid: 't ragteere netwerk van de takjes, die waren als gesneden met een scherp-vlijmend mes, 't ijle hemelblauw, waarin twinkelden als zilveren speldeknoopen de sterren, de zuiveronde, witte maan, de preciese omlijnningen van daken en schoorsteenen, 't lantaarnvlammetje, nauwelijks bewogen in zijn glazen kastje. Aan den overkant zag ze een jongen, die steenen wierp op 't ijs in de smalle gracht. Even was er hol-klinkend gedaver en sleepend sliergeluid, dan werd alles weer stil. Geen gerucht was om haar.

De lucht, te kil, deed haar rillen en ze sloot zacht de deur. Die koude had haar goed gedaan. Ze voelde zich opgewekter en kalmer dan zooeven. 't Was over achten, Willem zou wel gauw thuishkomen van 't kantoor. Zoo zat ze denkend en bladerend in de tijdschriften te wachten op de thuishkomst van Willem. . . . Ze hoorde den sleutel knerssen in 't slot, 't knippend omschuiven, het opengaan der deur, en de stem van Willem, die zei:

— Hang je jas hier even op als je wil. Ga maar vast naar boven. Marie is er. Ik zal even mijn sigaren krijgen.

Marie luisterde verwonderd. Wie was bij Willem? Ze schrok op, ging weer zitten, kijkend op een illustratie, om zich een houding te geven. De trap kraakte onder voetstappen, toen werd er zacht geklopt op de half-open deur.

— Binnen, riep Marie.

Ze rees op, en vóór haar was Henri Heerlen.

Dag. . . Marie, hoe maak je 't? Elkaar in 'n heelen tijd niet gezien, hé! Willem wou hebben, dat ik even met hem meeinging. . . .

Hij sprak vlug, gejaagd, een zenuwachtig trillen in zijn stem.

Marie glimlachte, zijn hand drukkend, stamelend, dat 't haar genoeg deed, hem weer eens te zien. . . .

Willem kwam nu binnen, een kistje sigaren onder den arm, dat hij neerzette op tafel. Hij vertelde, dat hij, naar 't kantoor gaande, Henri had zien zitten in de leege ruimte van 't op dat uur verlaten café, hem meegenomen had naar 't kantoor, en hem overgehaald een lateren trein te nemen.

Toen ze zaten bij de tafel, was er eenige oogenblikken stilte. . . . Marie vroeg hem naar zijn moeder, naar zijn vrouw. . . .

— Goed, goed, dank je, haastte hij zich, moe houdt zich flink voor haar leeftijd, 't is erg stil voor haar tegenwoordig. Zoo gaat 't, als de kinderen groot worden.

Willem begon te vertellen van kleine Louis, grappige verhalen over zijn leuk-worden, gedurig met een: Is 't niet, Marie? tot zijn vrouw.

Marie durfde nu opzien naar Henri. Ze vond hem ouder geworden, de trekken verscherpt, de neus nog grooter lijkend boven 't smallere ondergedeelte van zijn gezicht, nog altijd zonder snor, 't hooge voorhoofd, waarboven de zwarte haarbos, al doorrimpeld. . . . Verbeelde ze zich, dat zijn houding wat moe-gebogen was, zijn stem wat harder van klank?

Hij sprak over zijn ontvangersbetrekking, 't leven op 't dorpje. En even kwam er een lach op zijn lippen, toen hij vertelde van de ruzie tusschen den orthodoxen dominé en den

liberalen burgemeester. . . . Hij was dien dag in de stad om te storten bij den betaalmee-ster. Hij kwam er juist vandaan, toen Marie hem gezien had. . . .

— Hé, Marie, heb je Henri gezien, daar heb je me niets van verteld, zei Willem, zonder verdere nagedachte, met inspanning een flesch Médoc opentrekend.

Marie antwoordde niet, kleurde, keek toen op naar Henri. Hun blikken ontmoetten elkander: een blik uit beider oogen, vragend, smeekend vragend om 't mysterie van elkaars ziel te onthullen, een lange blik, alsof zij beiden daarin wilden zeggen 't lijden, 't verborgen lijden, dat de een van den ander niet meer wist. En in een behoefte, toch, schoon Willem er bij was, te beroeren dat intieme van 't vroegere bijeen-zijn, vroeg Marie:

— En kleine Frans, dat neefje van je, hoe gaat 't met hem?

— Gestorven, gestorven verleden jaar. . . . Henri's stem klonk zacht en droevig. Eerst roodvonk, toen longontsteking. Vreeselijk, voor mijn schoonzuster diep-ellendig, haar éénig kind. Nu heeft ze niets meer, niets meer. . . .

Marie voelde de tranen wellen naar haar oogen, ze kon niet spreken. Henri trok zenuwachtig aan zijn sigaar.

Er was een lange pooze van zwijgen.

Willem verbrak die door een opgewekter onderwerp aan te raken. Daarover spraken ze nog eenigen tijd. Toen stond Henri op. Haastig nam hij afscheid. Of hij eens gauw weer zou komen? Hij wist 't niet. Hij kwam zoo zelden in de stad, en dan even, voor zaken.

Willem liet hem uit, kwam toen binnen, en de Rotterdammer ontvouwend, zei hij:

— Ik heb medelijden met Henri. . . . Ik geloof niet, dat hij gelukkig is. Op 't kantoor, zooveen, ging 't nog al, was hij tamelijk opgewekt, hebben we allerlei grappen van de Hoogere Burgerschool weer eens opgehaald. . . . Maar hier, in de kamer, bij jou, was 't treurig. Hij heeft bijna niet over zijn vrouw gesproken, 't is toch beroerd, zoo'n ongelukkig huwelijk.

Marie antwoordde niet, knikte alleen even. De woorden van Willem klankten flauw haar tegen, nauwelijks gehoord, zóó benauwend-

strak was al haar denken bij dat ééne, dat zooveen gebeurde: 't plotseling bezoek van Henri. Een verschijning als in een droom. . . . Was 't droom geweest, bange droom? . . . Zij bracht de hand aan 't voorhoofd, dat gloeiend-verhit voelde onder het opstrijken van de enkele overhangende haren. . . . Droom? Nee, dáár had hij gezeten, dáár, in dien fauteuil, 't gelaat half-gekeerd naar haar toe. Daár stond nog zijn glas. . . . 't Was werkelijkheid, hevige, rauwe werkelijkheid. . . . O God, hoe vreemd voelde ze zich. Wat zou er gaan gebeuren nu? Zou ze hem weerzien, zou ze hem weer ontmoeten? Hij had verdriet, ze wist 't zeker, ze had 't gemerkt aan zijn verouderde trekken, zijn al wat gebogen houding, zijn doffe en moede stem. O, hij had troost noodig, niemand kon hem die geven dan zij, zij alleen, omdat zij alleen hem begreep. En zijn vrouw? wie was zij? Niet gelukkig was hij met haar, die vrouw, die vreemde. . . . Maar hoe zou ze hem weer kunnen ontmoeten? Als ze eens aan Willem vroeg Henri te gaan bezoeken? Zij schrok bij die gedachte, zag Willem aan, die rustig, den glimlach van altijd-tevredenheid weer op zijn gelaat, geheel verdiept scheen in zijn courant. Ja, als ze Willem vroeg. . . . Maar dan, als ze Henri weer vaker sprak, als ze weer met hem samen zou zijn, zou dan. . . . O, ze moest er niet aan denken, 't mocht niet, om haar man niet, om haar kleine Louis niet. . . . Ze moest flink zijn, sterk haar wil zetten tegen die dwaze, slechte neigingen. Morgen zou ze wel kalmer, koeler alles beschouwen, morgen, in het heldere, nuchtere daglicht. . . .

Zie liep door de kamer, den theeboel op-ruimend, de glazen spoe'end, en nog altijd gloeide in haar, al heftiger, het verlangen naar Henri. 't Was of plotseling, door dit weerzien, door dit onverwachte verschijnen, heel haar verleden, heel haar liefde voor hem, verdoofd in de vier voorbije jaren, opbrandde met hooge laaiende vlammen. . . .

En 't gaf niet of zij zich trachtte te be-dwingen, tot zichzelf begon te praten van slechte gedachten, geluk met Willem en Louis, kalm-en-tevreden-zijn, 't gaf niet, 't gaf niet. . . .